

30

~~G. W. 27.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-26.

SIGNAT. ciobcccxiij.

*Stückzettel erled.
11. XII. 1949.*

DISPUTATIO XIV.

ETHICA

De

89
TOLERANTIA,
MOLLITIE, MISERI-
CORDIA & VERECUNDIA.

Quam

DEO TRIUNO ANNUENTE

In Inclÿta & celeberrima Academia VVittebergenſi,

PRÆSIDE

Clarissimo & Excellentissimo Philoſopho

Dn. IACOBO MARTINI, HALB:

Logices & Pract. Philoſoph. Pro-
fessore publ.

Proponit & defendendam ſuſcipit

PETRUS COLEMANNUS

Stetino Pomeranus.

Ad diem 22. Octob. Horis Locoq̄ ſolitis.

VVITTEBERGÆ,

E Typographéo JOHAN. GORMANNI.

ANNO M. DC. XIV.

TOLLE RANITA

MOLLE MISERI

PERRIN COLLEMANNS

Typographus Johann...

S
sum f
cessu
& Ve

Tolerant

aliquan
dine: A
in medi
disting
In
subiecti
sunt.

DISPUTATIO XIV.

Continuatio.

Sufficienter, ut opinor, de *Continentia* & *Incontinentia* disputatione proximè præcedente actum est: reliquum nunc esse videtur, ut accessum faciamus ad *Tolerantiam*, & quæ huic in excessu opponitur *Mollitiem*, *Misericordiam* quoq; & *Verecundiam*.

Thesis I.

Tolerantia, græcis *καταρα* dicta, est proba affectio, quâ homo dolores & molestias, quas honestè & utiliter depellere non potest, constanti & invicto animo perfert.

Lib. 7. Ethic. Nicom. c. 10.

II.

Definitio constat genere & differentiâ: Genere docemur *Tolerantiam* virtutem non esse.

III.

Quod verò, ut rectè intelligatur, tenendum, *Tolerantiam* aliquando esse eandem cum patientiâ, & suo modo cum Fortitudine: Aliquando verò esse habitum seu affectionem, quo bonum in mediis doloribus eligimus, atq; ita à Patientiâ & Fortitudine distinguitur.

IV.

In Patiente enim & Forti affectus dolorum sunt domiti, & subiecti rationi: At verò in Tolerante dolores adhuc devicti non sunt.

s, Hoc

V.

Hoc igitur modo quando Tolerantia accipitur, eam cum Philosopho virtutem negamus; quod virtus cum affectibus immodicis non consistat: Tolerans verò nimis affectibus urgeatur, & prematur.

Arist. lib. 9. Ethic. Nicom. c. 2.

VI.

Adde, quod virtus eligat bonum hilariter, facile, promptè, & expeditè; Tolerans verò eligit quidem bonum rationis: sed cum pugnâ affectuum, rectæ rationi resistentium.

VII.

Differentia continet objectum Tolerantiæ, quod dolores constituunt,

IX.

Nam tametsi & continentem circa dolores aliquo modo versari non planè inficiemur, fit tamen illud improprie: cum magis in doloribus superandis quàm perferendis consistat: Unde etiam Continentia magis quàm Tolerantia est expetenda.

IX.

Ubi tamen tenendum venit, quod ille non sit maxime reprehendendus, qui magnis & vehementibus doloribus, quibus aliquandiu fortiter & viriliter resistit, tandem vincitur.

X.

Tolerantia enim mediocres dolores toleranter fert, à maximis autem vinci poscit.

XI.

Si verò levissimi fuerint, veluti si quis inter ambulandum pallium dilapsum tollere gravabitur, ne quam tollendo sibi creet molestiam; Si noctem unam sine lectisternijs jacere recusaverit, mollem omni jure dicemus.

XII.

His ita explicatis, perfectius meliusq; videre possumus, quid inter Tolerantiam & Fortitudinem discriminis sit.

XIII.

Tale autem est illud, quale fuit inter Continentiam & Temperantiam: Fortitudo enim est habitus perfectus; Et ille, in quo hujus virtutis dignitas refulget, nullam luctam affectuum cum ratione experitur; sed ex habitu & constanter facit, quod recta

ratio

ratio præscribit. Tolerantia verò est habitus imperfectus, ac pro-
indè eâ præditus, frequentissimè appetitus & rationis luctam per-
sentiscit.

XIV.

Tolerantiam admirandam in Socrate fuisse accepimus; Qui
aliquandò interrogatus, quare præter morosissimam suam Xan-
tippen aleret adhuc alteram conjugem non minus difficilem, &
neutram dimitteret; respondit, se ex his privatim discere patien-
tiam, quâ in publico uteretur.

XV.

Sic qui morbum perfert, nec animum despondet, tolerans
dicitur.

XVI.

Tolerantem item dicimus illum, qui exilium, quamvis sum-
mâ cum molestiâ conjunctum, honestè tamen perfert.

XVII.

Diximus in excessu huic semivirtuti opponi Mollitiem. De
eo enim extremo, quod hic in defectu delinquit, cum rarissimè
inter mortales inveniatur, nihil habet Philosophus: propriè ta-
men ille, qui ita à natura est affectus, dici potest ἀλυπτος.

XVIII.

Est autem Mollities, Græcis μαλακία appellata, improba
affectio, quâ homo nullos dolores aut molestias, vel maximè ho-
nestatis gratiâ sustinere potest: sed ab omnibus etiam levibus do-
loribus & molestiis vincitur.

XIX.

Observandum hoc loco duplicem esse Mollitiem: Unam
voluntariam, quam quisq; suâ culpâ & vitio suo sibi accersit; Al-
teram non planè voluntariam, quæ vel à natura, vel ab ætate, vel
à sexu, vel à morbo proficiscitur.

XX.

Mollities etiam competit istis, qui ludis & jocis nimium
dediti labores fugiunt, & tantùm congressus ocio destinatos se-
ctantur: Quia mollities nihil aliud est, quam fuga quædam labo-
rum, dolorum & molestiarum: Ludus autem idem ferè est, cum
fit requies à laboribus: Ac proindè, qui ludis nimium delectan-
tur, haud immeritò molles dicuntur.

21. Mife-

XXI.

Misericordia porrò est affectus animi, nempe dolor & tristitia, ex adversis rebus alterius, ab impulsu & instinctu naturæ initium ducens.

XXII.

Virtus igitur non est Misericordia; sed eam Aristoteles rectè inter affectus animi collocavit.

Lib. 2. Rhetor. c. 8.

XXIII.

Cicero, Stoicos secutus, docuit Misericordiam esse affectionem & malam (Tusc. 4.) sed in oratione pro Q. Ligario, cum de Cæsaris laude diceret, virtutem appellat. Augustinus etiam & Lactantius Stoicos hoc nomine reprehendunt.

Videatur Augustin. lib. 9. de Civit. Dei. cap. 5.

Lactant. lib. 5. divin. instit. cap. 14.

XXIV.

Omnino affectus bonus & laudabilis est Misericordia: Quia dolere ob res adversas alterius, bonum est: Virtus tamen esse non potest, quam diu ex solo naturæ impulsu & motu existit ac surgit.

XXV.

Stoici verò Misericordiam malum affectum putarunt esse: Quia opinabantur, omnes animæ perturbationes esse nimias & immodicas, proindeq; rectæ rationi inimicas & adversas.

XXVI.

Alio modo misericordia accipitur, ut est vis & voluntas subveniendi inopiæ & indigentia alterius, studio & gratia honestatis.

XXVII.

Est enim actus rectæ rationi consentaneus, dolere & tristari rebus adversis alterius, & ejus egestatem & inopiam sublevare; dummodò ex verâ animi electione fiat.

XXIX.

Atq; hoc modo acceptam Misericordiam quidam virtutem specialem, & à cæteris distinctam virtutibus statuunt: Alij eandem virtutem, quæ charitas est, faciunt.

XXIX.

Cum affectu hoc pugnant in excessu 1. Crudelitas, sæviens in innocentes. 2. Nimia iracundia. 3. Cupiditas vindictæ. 4. *Ἰμχαργεναιία*, quæ lætatur in calamitate honorum. 5. Invidia & livor, indulgens odio, dolensq; alterum crescere & magnifici, nec non cupiens eum lædere, removere vel tollere: Non quia nos læsit; sed tantum quia dolemus, eum nobis antecellere, & nos inferiores duci.

XXX.

In defectu hinc peccant 1. Levitas, negligens etiam veras & atroces injurias. 2. Indulgentia parentum vel magistratum, conniventium ad delicta enormia. 3. Lentitas, nullos habens excitatos motus, non irascens turpitudini & sceleribus.

XXXI.

Porrò de Verecundia quoq; quæritur, an virtus sit? Aristoteles duobus in locis (a) id negat. Alio verò loco id affirmare (b) videtur. Ait enim esse quandam Fortitudinem, quæ metu ignominia, aut studio honoris, aut turpitudinis evitandi gratiâ pericula subit.

(a) Lib. 4. Eth. Nicom. cap. ult. & lib. 2. cap. 7. Quod ipsum quoq; Thomas tradidit p. 3. q. 85. art. 1. ad. 2. & 2. 2. q. 144. art. 1. (b) lib. 3. Eth. Nicom. cap. 8.

XXXII.

Notetur ergò, Verecundiam interdum affectum esse animi, qui est metus ignominia & dedecoris ob factum, quod re ipsa, vel saltem opinione hominum turpe judicatur. Ut si vir in foro comederet, aut quid aliud, quod civis dignitatem dedeceret, publicè faceret.

XXXIII.

Hoc modo Verecundia sumpta, ex naturæ impulsu existit, proindeq; virtus non est, tamen si bonus & laudabilis affectus sit.

XXXIV.

Alio modo Verecundia est actus voluntatis, quo quis spontè & voluntariè timet ignominiam ob turpe factum.

XXXV.

Neq; hoc modo Verecundia Virtus erit 1. Quia virtus turpe factum non admittit: At Verecundia est una cum turpi facto.
2. Quia

2. Quia Virtus bonum eligit studio & causa honestatis; Et Verecundia aliquando quidem sese à turpi continet, sed metu probri & dedecoris. 3. Quia Virtus non solum hominem à turpi avocatur & averrit; sed etiam ad bonum præstandum impellit ac movet; At Verecundia solum est veluti frenum adhibitum, quo homines ab turpi abducuntur.

XXXVI.

Cum affectu hoc pugnat in excessu Impudentia, quæ est contemnere Dei & omnium hominum judicia, & sine respectu judicij, conscientia propria, & aliorum sanorum, omnibus cupiditatibus frenos laxare.

XXXVII.

In defectu est stupor *δυσωμία*, nimia & vitiosa verecundia, de qua Plutarchi libellum fol. 402. Moralium studiosi legant.

XXXIX.

Quæritur ultimo loco, an indignatio, quæ zelus dicitur, sit virtus.

XXXIX.

Aristoteles enim affectum dicit animi, qui est dolor ex eo, quod alius res suas vel administret indignè, vel ex eo, quod rebus bonis potiatur indignus.

Aristot. lib. 2. Rhet. c. 9.

XL.

Virtus igitur non est: Quoniam ex motu & impulsu naturæ manat & surgit: qui si nimius ac immodicus fuerit, virtute est temperandus.

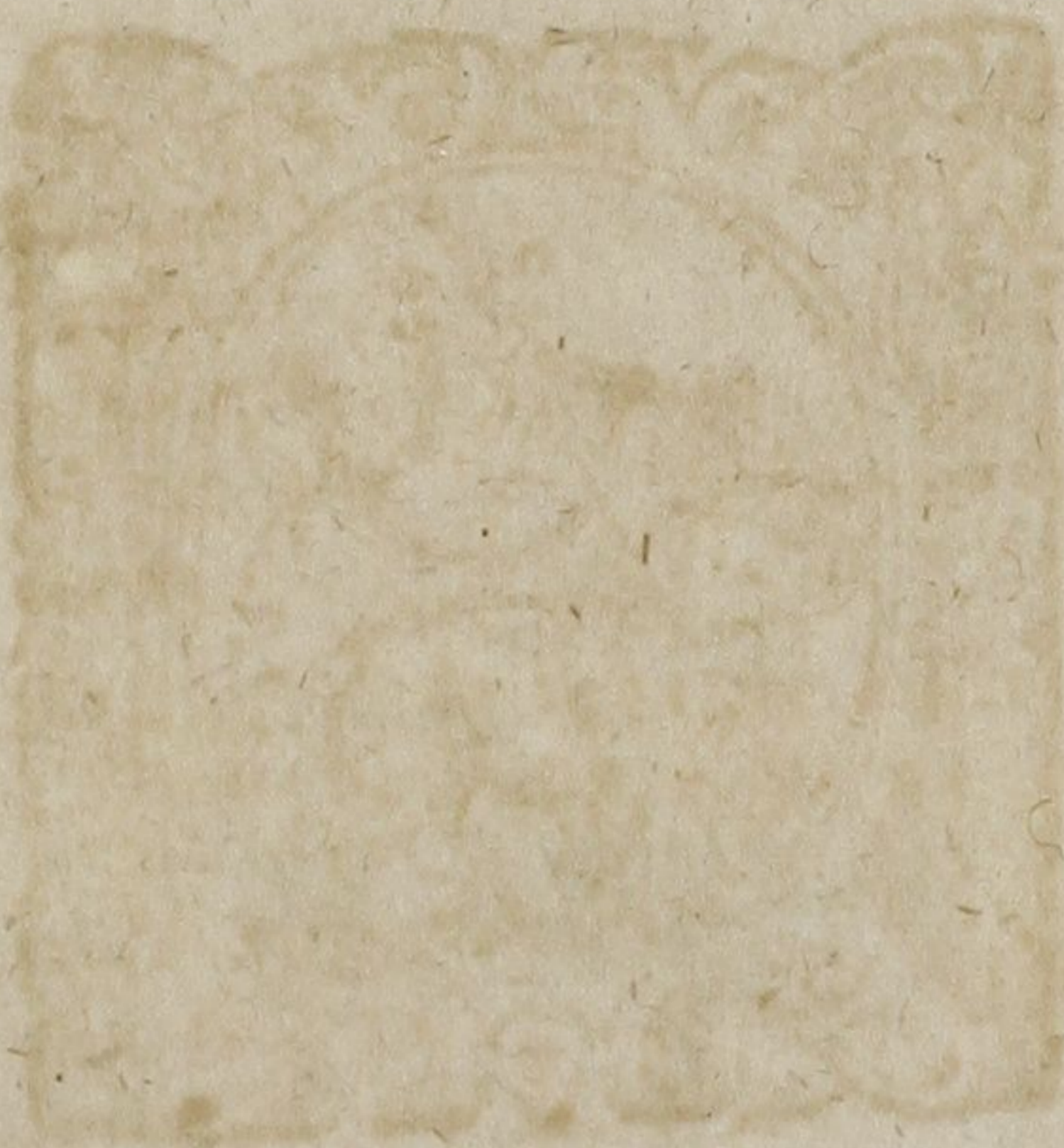
XLI.

Est tamen affectus, ex objecto & materia bonus & laudabilis; Idem penitus dicendum est de affectu animi, qui dicitur æmulatio virtutis,

F I N I S.

xponen
ec audia
es, meraq;
eptui ca
uindorumq;
vocantes, ut
quibus se
sua sua sa
errantes,
r nomen
im in coe
, & cur
ectis nos
semper
Fili san
primum
Trinitate
ratia

Umg. VI 26

= [Dissertationes
Theol. Vol. 707]

Sb.

VD 17

89

TATIO XIV.

THICA

De

RANTIA,

IE, MISERI-

VERECUNDIA.

Quam

INO ANNUENTE

ima Academia VVittebergenfi,

RÆSIDE

Excellentissimo Philosopho

MARTINI, HALB:

ract: Philosoph. Pro-

fore publ.

defendendam suscipit

COLEMANNUS

o Pomeranus.

Et ob. Horis Locoq, solitis.

TEBERGÆ,

JOHAN. GORMANNI.

M. DC. XIV.

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Inches
Centimetres
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

